

**Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа №1 им. А.Коцова с. Гизель» МО-Пригородный район**

Рассмотрено:
на заседании МО
Протокол № 1
« 5 » сентября 2017 г
Руководитель МО Баширова Л.Т. _____

Согласовано:
Зам. директора по УВР
Ф.М. Яхьяева
« 7 » 09 2017 г
« _____ » _____ 2017 г

Рабочая программа по родной литературе.

Класс :5

Учитель :А.М.Коцова

Количество часов: всего – 68; в неделю – 2 часа

Плановых работ по развитию речи: 8 часов

5-ам кыласы ирон литературайы кусан программае цагтагонд арцыд Федералон падзахадон ахуырадон стандарты домантам гасгае. Программае араэзт у Ирон аэваг амае литературайы программаы бындырыл (сфидар сæ кодта Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы Иумайаг амае профессионалон ахуырады министрæд, Дзæуджыхъæу, 2005).

Кусæн программаæ
Ирон литературæйæ, 5-æм кълас,
æдæппæт- 68 сах (фæсурокты каст-17 сахаты)

Æмбарынгæнæн фыстæг

Программаæ арæзт у Республликæ Цæгат Ирыстон – Аланийы иумæйаг æмæ профессионалон ахуырады Ирон æвзаг æмæ литературæйы программæйы бындурыл (Дзæуджыхъæу: «Ир» - 2005, 208 ф.)

Адæмы монон царды кæддæриддæр стыр ахадындынад уыдис фольклор æмæ аив литературæйæн. Уыдоны нывæфтыд æрцыд сæ цард, сæ историйы ахсджиагдæр цаутæ, сæ зонадон фæлтæрддынад. Уыдоны ис зонды суадон, ныхасы фидауц æмæ бæрзонд идейæтæ. Дзырдаивадæн йæ нысаниуæг фæуæлдæр ис нæ рæстæджы. Уый рæзгæ фæлтæры хъомыл кæны гуманизм æмæ граждайнаг идеалтыл, фидар кæны адæмы удварн, уымæй рæзынц монон æмæ культурон традицитæ. Уымæ гæсгæ скъолайы куысты ахъаззагдæр у литературæ ахуыр кæнын.

Программæйы нысан æмæ хæстæ

5-æм къласы ирон литературæйæ скъоладзаутæ ахуыр кæнынц фольклор æмæ литературæйæ хицæн уацмыстæ.

Уыдон сты аив, мидисджын, скъоладзау йæ кармæ гæсгæ кæй бамбардзæн, ахæмтæ.

Ирон литературæ ахуыр кæныны *сæйрагдæр нысантæ сты*: зонындзинæдтæ раттын ирон литературæйæ аивадон текстты бындурыл; литературон уацмыс анализ кæныны зонындзинæдтæ арфдæр кæнын; аивадон уацмыстæ кæсыны культурæ рæзын кæнын. Уымæ стыр нысаниуæг ис аивадон литературæйы фæрцы удварны хъомылады фарстатыл кусын, абоны рæстæгæн аргъ кæнын зонын; æгъдау, кад, намыс, патриотизм æмæ граждайнаг хæстæ цы сты, уый зонын; гуманон дунембарынад æмæ национ химбарынадæй хайджын кæнын; литературон уацмысы эстетикон æнкъарæнтæ æмбарын; ирон адæмы национ культурæйы сæйраг миниуджытæ литературон текстты агурын.

Ирон адæмон сфæлдыстад у адæмы монон культурæйы ахъазгаг хай. Уый у нæ адæмы «зонд æмæ зæрдæйы рухсæй нывæст». Фольклоры сыгъдæгæй зынынц царды нывæфтыд истори, фæлтæрты сагъæстæ æмæ бæллицтæ. Нæ фыдæлтæм нæ уыд фысгæ истори, фæлæ нын адæмон сфæлдыстад у ахсджиаг историон æрмæг, уый фæрцы базонам ивгъуыд заманты цард. Фольклоры æппæт жанртæ дæр æвдисынц адæмы цард, сæ зонд, сæ хъуыдытæ, сæ цæстæнгас цардмæ, æрдзы фæзындтæм. Уымæ гæсгæ йын ис стыр зонынадон, хъомыладон æмæ эстетикон ахадындынад.

Программæ стыр ахъаз уыдзæн ирон фольклор хуыздæр бамбарынаен, йæ сæйраг проблемæтæ йын бæстондæр раиртасынаен, адæмон сфæлдыстад ахуыр кæнынаен æххуысгæнæг æрмæг, амонæг мадзал.

Ахуырадон программæйы нысантæ æмæ хæстæ:

- адæмон сфæлдыстады æппæт хуызтæ, йæ сæйраг жанртæ æмæ сæ миниуджытæ алывæрсыгæй равдисын;
- фольклор æмæ аив литературæйы хицæндзынад бамбарын кæнын;
- æппæт жанрты текстты бындурыл зонындзинæдтæ райсын;

- историон-хъайтарон традициты фæрцы æрыгон фæлтæрмаæ хæццæ кæнын патриотизм æмæ гуманон æнкъарæнтæ, идейæтæ, нæртон дуджы идеалтæ;
- кæсыны æмæ ныхасы культурæ бæрзонддæр кæнын.

1. 2. Сæйраг домæнтæ скъоладзауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

- адæмон сфæлдыстады сæрмагонд æууæлтæ, мидисæмæ хицæн миниуджытæ;
- фольклоры сæйраг хуызтæ æмæ жанртæ;
- текст æвзарын;
- уацмысты авторты цард æмæ сфæлдыстады тыххæй бæлвырд зонындзинæдтæ;
- аивадон ныв æмæ фæлгонц цы мадзæлттæй арæзт цæуынц, уый;
- хицæн литературон терминтæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

- уацмысты тексттæ аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ;
- фольклоры жанрты тексттæ арф æмбарын æмæ æнкъарынмæ;
- мифтæ æмæ истори кæрæдзийæ хицæн кæнынмæ;
- текстты мидис æвзарынмæ, хи ныхæстæй йæ дзурынмæ;
- архайджытæн характеристикæ дæттын, кæрæдзийыл сæ абарынмæ;
- уацмысы нывæфтыд æвзаджы рæсугъддзинад æмæ йæ аивадон гæнæнтæ æвзарынмæ;

- уацмыс æмæ йæ архайджыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъын, цаутæн аргъ кæнын, цардимæ сæ бæттын.

5-æм къласы Ирон литературæйы Кусæн программæйы структура

5-æм къласы ирон литературæйы Кусæн программæ арæзт у системондзинад æмæ наукондзинады принциптыл.

Программæйы бæрæггонд цауынц, литературæйы теорийæ ахуырдаутæ хъуамæ цы ног зонындзинæдтæ райсой, уыдон.

Æрмæджы равæрды хынцгонд æрцыдысты скъоладзауты кары хицæндзинæдтæ дæр.

Программæйы бæрæггонд æрцыд ахуыры азы сахæтты нымæц, алы темæйæн дæр дзы цас лæвæрд цауы, уый.

Программæйы сæйрагдæрыл нымæд цауы коммуникативон компетентитæ (арæхстдзинæдтæ), культурамонады (культуроведческая) компетенци рæзын кæнын.

Коммуникативон компетенци (арæхстдзинад) амоны, цæмæй скъоладзаутæ арæхсой ныхасы хуызтæй (дзургæ, фысгæ, хъусгæ) пайда кæнынмæ, ныхасы уавæртæм гæсгæ арæхсой сæ ныхас аразынмæ.

Культурамонады (культуроведческая) компетенци – ирон литературæ ирон адæмы культурамæ зонгæ кæныны фæрæз кæй у, уый æнкъарын; литературæйы бастдзинæдтæ истори æмæ адæмы культурамæ, ирон ныхасы этикетон нормæтæ зонын, пайда кæнынмæ сæ арæхсын.

Иумæйагæй ахуырадон предмет «Ирон литературæ»-йы сæйраг хæстæ сты:

- литературон уацмысты бындурыл хъомыладон куыст кæнын;
- логикон хъуыдыкæнынады рæзтыл кусын;
- скъоладзауты фæцалх кæнын хиуыл кусыныл, ирон литературæ хибарæй ахуыр кæныныл;
- иумæйаг ахуырадон арæхстдзинаedtæ рæзыныл куыст (удгоймагон, регулятивон, зонындзинаedtæ исыны (познавательный), коммуникативон).

Предметы хицæндзинад:

Ирон литературæ у ирон адæмы уд æмæ зонд, ирон адæмы культурæйы хæзнадон; ирон литературæ у ныхас кæныны, хъуыдытæ æргом кæныны фæрæз, нæ адæмы царды тыххæй зонындзинаedtæ кæрæдзийæн дæттыны фæрæз. Литературæ канд хъуыдытæ æргом кæныны фæрæз нæу, литературæ у хъомылады хотых, æмæ уымæ гæсгæ ирон литературæйы ахуыртæн скъолайы ис стыр ахадындынад.

Ранымад уавæртæ амонынц предметы хицæндзинад:

Ирон литературæ у ахуырадон хай «Филологи»-йы къабæзтæй иу, æнгом баст у ахуырадон предмет «Ирон æвзаг»-имæ. Ирон литературæ у скъоладзауты дзырдурат хъæздыг кæныны мадзал, сæ ныхасы культурæ, иумæйагæй коммуникативон арæхстдзинаedtæ рæзын кæныны фæрæз.

Ирон литературæйы фæрцы ахуырдаутæ хуыздæр банкъардзысты дзырды эстетикон функци, фæцалх уыдзысты, хъуыдытæ æргом кæнынæн бæлвырд дзырдтæ ссарынмæ.

Программаæ гæсгæ скъоладзаутæ базонгæ уыдзысты канд фольклорон æмæ литературон уацмыстимæ нæ, фæлæ ма литературæйы теорийы хицæн æмбарынæдтимæ дæр.

Ирон литературæ хъæздыгдæр æмæ мидисджындæр кæны скъоладзауты миддуне, сæ дунембарынад; ирон литературæйы фæрцы сывæллæттæ базонгæ уыдзысты адæмон сфæлдыстадимæ, ирон литературæйы хуыздæр уацмыстимæ.

Ахуырты рæстæг пайдагонд цæуы ахæм ахуырадон технологитæй:

- скъоладзаутæм индивидуалон цæстæй кæсыны технологи (дифференциаци);
- проблемон ахуыртæ;
- информацион-коммуникацион технологитæ;
- æнæниздзинад хъахъхъæныны технологитæ;
- бæрæггæнæнты инновацион системæ, «портфолио»;
- коллективон куысты хуызтæ (къæйттæй куыст, къордты куыст);
- проектон-иртасæн технологитæ.

Кусæн программæмæмæ хаст ивддзинæдтæ

Ирон æвзаг æмæ литературæйы ахуырадон программæты (Дзæуджыхъæу, «ИР», 2005 аз) 5-æм къласы ирон литературæйæн лæвæрд цæуы 70 сахаты. Фæлæ ног ахуырадон стандартмæ гæсгæ арæзт базисон пъланы 4-æм варианты 5-æм къласы ирон æвзаг æмæ литературæйæн къуыри *3 сахаты йеддæмæ лæвæрд кæй нæ цæуы*, уымæ гæсгæ ирон литературæйы сахæттæ, хъыгагæн, бæлвырд фæкъаддæр сты. Ацы хъуагдзинад баххæст кæнынæн базисон пълан амоны, фæсурокты куыст æххæст кæнынæн цы рæстæг лæвæрд цæуы, уымæй къуыри 1 сахат ирон æвзаг æмæ литературæйæн дæттын. Афтамæй, ирон æвзаг æмæ литературæйы ахуыртæ 6-æм къласы арæзт цæуынц ахæм хуызы.

ахуыры азы 1-аг æмбисы (первое полугодие):

ирон æвзаг: къуыри 1 урок+ 1 сахат фæсурокты куыстæн;

ирон литературæ – къуыри 2 урочы.

ахуыры азы 2-аг æмбисы (второе полугодие):

ирон æвзаг: къуыри 2 урочы,

ирон литературæ – къуыри 1 урок +1 сахат фæсурокты куыстæн;

Афтæмæй, æдæппæт 5-æм къласы ирон литературæйæн ахуыры азы фыццаг æмбисы лæвæрд цæуы 34 сахаты, ахуыры азы дыккаг æмбисы – 17 сах.+17сах. фæсурокты куыстæн.

Нæ Кусæн программæ дæр арæзт цæуы ацы сахæттæм гæсгæ.

ПРОГРАММÆЙЫ МИДИС

Разныхас. Чиныджы ахадындзинад адæймаджы царды. Литературæ – аивады хуыз, дзырдаивад.

Адæмон дзургæ сфæлдыстад. Йæ сæйрагдæр æууæлтæ. Йæ хицæндзинад аив литературæйæ. Йæ сæйраг хуызтæ: кадджытæ, аргъæуттæ, таурæгътæ, зарджытæ, æмбисæндтæ, уыци-уыцитæ. Сæ мидис. Сæ бынат адæмы царды. Кадаггæнджытæ, адæмон уацмыстæ æмбырдгæнджытæ. Адæмон сфæлдыстады тæваг литературæйы, музыкайы, нывкæнынады.

Нарты кадджытæ.

"Батрадз æмæ Хьулонзачьæ уæйыг". Кадæджы мидис. Уæйыджы фыдракæндтæ. Нарты тыхст уавæр. Батрадзы сгуыхт адæмы сæрвæлтау.

"Батрадз æмæ Тыхы фырт Мукара". Нарты цард. Тыхгæнæджы фыдракæндтæ. Сатанайы мæт йæ адæмыл. Батрадзы хæст тыхгæнæгимæ, **йæ** нæртон сгуыхт.

"Уырызмæджы æнæном лæппу".

АРГЪÆУТТÆ

"Фаззæттæ". Аргъауы мидис. Фаззæтты балц æмæ сгуыхтытæ. Адæймаджы хуыздæр миниуджытæ: лæгдзинад, хæлардзинад, цæрæгойтыл аудын, адæмæн хорздзинад кæнын. Аргъауы хъуыды: хорздзинад нæ сæфы, рæстдзинад уæлахиз кæны.

"Сарты фырт". Аргъауы мидис. Кæстæр æфсымæры лæгдзинад. Йæ тох Персы паддзахимæ. Хистæр æфсымæрты суцца, сæ фыдракæнд. Кæстæры фыдæвзарæнтæ. Йæ уæлахиз.

"Раст лæг æмæ зылын лæг" Аргъауы гуманистон æмæ оптимистон хъуыдытæ.

"Зонд æмæ Амонд". Зонд - тыхдæттæг.

Хъæдын бæлон".

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и . *Æцæгдзинад æмæ алæмæсты* цаутæ аргъæутты. *Фæлхатæнтæ. Абарæнтæ* аргъауы.

Чермены таурæгътæ. "Чермен æлдары лидзæг куыд фæкодта", "Чермен æмæ сомихаг", "Чермен Калакмæ чырæ ласынмæ куыд ацыд". Чермен — кæвдæсард. Йæ сабибонтæ. Йæ бирæ сгуйхтытæ. Йæ тохы нысан.

Грекъаг мифтæ. "Гераклы дыууадæс сгуйхты" (хицæн цаутæ). Адæймаг — рæстдзинадыл тохгæнæг. Хъайтары æгæрон хъару, йе стырдынад, йæ кады нысаниуæг.

Уырыссаг æмæ фæсарæйнаг адæмты мифтæ, кадджытæ æмæ аргъæуттæ. Мифтæ æмæ эпосты сюжеттæ аивады.

Æмбисæндтæ æмæ уыци-уыцитæ.

Æмбисæндтæ. Сæ равзæрд. Сæ арæзты æууæлтæ. Адæмы зонд æмæ фæлтæрддынад. Адæмы фарн, рæстдзинад, куыст æмæ уарзондынад — æмбисæндты сæйраг темæтæ. Сæ бынат адæмы ныхасы, аив литературæйы.

Уыци-уыцитæ. Сæ ахадындынад сывæллæтты царды. Сæ бастдынад цард æмæ æрдзы фæзындтимæ. Адæмы сфæлдыстадон фантази уыци-уыциты.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и . Комкоммæ æмæ фæсномыг ныхас.

ЛИТЕРАТУРОН АРГЪÆУТТÆ

Хетæгкаты Къоста. "Лæскъдзæраен"

Аргъауы мидис. Лæскъдзæраеджы удхайраг цард. Фыдзæрдæ уæйыджы æууæлтæ. Лæг æмæ уæйыджы быцæу. Адæймаджы зонд æмæ дзырдарæхст, йæ уæлахиз.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и . *Сурæт.* *Сурæт* æмæ *удыхъæды* хæстæгдынад.

Нигер. "Дыууæ сыхаджы æмæ дыууæ зæрватыччы аргъау".

Аргъауы мидис. Дыууæ адæймаджы хицæн ахаст цæрæгойтæм æмæ цардмæ. Уацмысы сæйраг хъуыды: хæрзгæнаг хорз ары, æвзæргæнаг æфхæрд æййафы.

Дарчиты Дауыт. "Гæмæт".

Аргъауы мидис. Сидзæр лæппуйы цард. Йæ уаг. Гæмæты балцы нысан. Мады куырыхон фæдзæхстытæ. Хъайтары сгуйхтытæ, йæ тох адæмы амондыл. Кæфхъуындар-адæмы знаг. Хъайтары уæлахиз.

Г. Х. Андерсен. "Булаемæргъ".

Аргъауы мидис. Паддзах æмæ йæ адæмы ахастытæ. Камергер æмæ иннæ хицæутты иппæрддзинад æрдз æмæ адæмы цардæй, сæ цæстмæмитæ. Удæгасбулаемæргъ æмæ кæнгæ маргъы ныхмæвæрд æууæлтæ. Æцæг курдиат кæмæ ис, уый хъысмæт. Аивады мидис-царды æцæгтæ, йæ нысан-удæнцой æмæ цард дæттын. Сæрибар-удгоймаджы бæллиц. Аргъауы хъуыды-æцæг аивадæн аргъ кæнын.

АИВ ЛИТЕРАТУРА

Къоста. "А-лол-лай". Авдæны зарæджы миниуджытæ. Мады зарæджы мидис. Хохаг адæмы магуыр цард, фыды хъысмæт. Сабиты фидæны цард. Мады фæндиæгтæ æмæ фæдзæхстытæ. Райгуыраен бæстæ уарзын-æмдзæвгæты сæйраг хъуыды.

"Магуыры зарæг". Адæмы дыууæ фæлтæры-хъæздгуйтæ æмæ магуыртæ. Ныхмæвæрд уавæртæ. Хæххон адæмы царды нывтæ.

"Бирагъ æмæ хърихъупп". Басняйы мидис. Бирагъы æууæлтæ. Хърихъупп-хæрзгæнаг. Басняйы хъуыды: фыдзæрдæ хорзæн аргъ кæнын нæ зоны.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и . *Басняйы* тыххæй æмбарынад.

Фæсурокты кæсынæн

"Халон æмæ рувас", "Булкъ æмæ мыд", "Хъазтæ", "Марходарæг".

Гæдиаты Секъа. "Мæ бæлас". Иунаг бæласы хысмæт. Æмдзæвгæйы мидис-Ирыстоны уавæр. Поэт-патриоты сагъæс йæ адæм æмæ йæ бæстæйыл.

"Къоста". Авторы хынцъым Къостайы мардыл. Къоста-адæмы сæрхъуызой, сæ хæрзгæнæг; йæ зарджытæ-адæмы сагъæстæ. Поэты сфæлдыстадон æмæ æхсæнадон сгуйхт. Секъайы уарзон ахаст стыр адæмон поэтмæ.

"Мæгуыры зæрдæ". Мæгуыр лæджы уавæр. Йæ царды зынвадат.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и . *Аллегоры.* Метафорæ.

Тугъанты Батырбег. "Фыййау Баде". Радзырды мидис. Бадейы цард. Йæ бæллицтæ, йæ хъуыдытæ цард æмæ адæймаджы тыххæй. Йæ тырнындзинад ахуырмæ, рæсугъд æмæ рухс цардмæ.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и . *Пейзаж.*

Цæголты Геуæрги. "Бецал". Сидзæр лæппуйы хысмæт.

Коцойты Арсен. "Гигойы куадзæн". Радзырды мидис. Мæгуыр бинонты цард. Сæ уавæр, сæ фадæттæ.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и . *Сатираæ æмæ юморы* тыххæй æмбарынад.

Фæсурокты кæсынæн

"Галиу хъуыддаг".

Датиты Ислам. "Ахæстоны". Радзырды мидис, архайды рæстæг. Сæрибарыл тохгæнаг лæппуйы хъысмæт. Ахæсты уавæр. Дины амынд æмæ царды æцæгдзинад. Хъайтары сидт адæммæ.

Брытъиаты Елбыздыхъо. "Цад". Цад-царды аллегион ныв. Хæфсыты уавæр, сæ быцæу кæсагласимæ. Сæ тох æмæ сæ хъысмæт. Радзырды мидисы бастдзинад 1905-1907 азты цаутимæ.

Илас Аернигон. "Гъæйтт, цы фестут!", Ирыстоныл аудын. Поэты патриотон фæдзæхст. Райгуырæн бæстæ уарзын, йæ ном ын кадджынаей дарын.

"Сау мигъ". Лæг æмæ мигъы ныхас. Уарыны пайда кæрдæг æмæ хортæн. Гонтæ дзаг — цардæн уаг.

Барахъты Гино. "Зæлимхан" Адæймаджы ахаст кусæг фосмæ. Аппæлын-фыдбылызы хос. Бæхы æвирхъау мæлæт. Бимболы фæсмон. Радзырды хъуыды-фосыл ауæрдын.

"Мæгуыртæ". Мæгуырты царды нывтæ. Сæ куысты уæззау уавæртæ. Сæ зæрдæты хорздзинад-кæрæдзийыл аудын. Цыбыр ныхас Виктор Гюгойы тыххæй.

Бæдоаты Хъазыбег. "Арсæмæг". Цæрæгойтыл аудын .

Нигер (Дзанайты Иван). "Æз цагъайраг нæ дæн".

Æмдзæвгæйы мидис. Авторы ныхас æмæ авдæны зарæг. Фыццагон царды нывтæ. Мæгуыр лæджы хъысмæт. Мады фæдзæхст сабийæн. Поэты æнауынондзинад цагъарадмæ. Сæрибар-адæймаджы намыс æмæ амонд.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и . Абарсты тыххæй æмбарынад фæарфдæр кæнын.

Дзесты Куызæг. "Æрдхæрæны лæвар". Хохаг царды нывтæ. Сидзæр лæппуйы уавæр. Йæ тырнындзинад ахуырма. Ахуыргæнæджы лæвар. Гæбилы удыхъæд, йæ фæзминаг миниуджытæ.

Мамсыраты Дæбе. "Хъæндил". Радзырды мидис. Буцхаст магуса сæфтдзаг куыд кæны, уый равдыст. Чермен-хъæндилы фæлгонц. Уацмысы юмористон ахаст.

Л и т е р а т у р ы й т е о р и .

Бесаты Тазе. "Гетæ". Ирон лæппуйы цард, йæ равджы ивæнтæ уавæртæм гæсгæ. Йæ зондахасты рæст.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и . *Диалог æмæ монологы* тыххæй æмбарынад.

Хæсты темæ ирон фысджыты сфæлдыстады

Кочысаты Мухарбег. "Фыдыбæстæ". Райгуырæн бæстæйы æрдз æмæ царды нывтæ. Фыдыбæстæ-æппæтæй зынаргъдæр. Поэты ахаст фыды уæзæгмæ.

Баситы Дзамболат. "Адæмы мæт". Фашистон знæгты фыдракæндтæ. Адæмы тох сæрибар æмæ Фыдыбæсты сæраппонд. Поэты оптимизм.

Елехъоты Мурат. "Фыстæг хæсты быдырæй". Хæстоны мысинæгтæ, хæсты нывтæ. Мадæ фæдзæхст-ныфсдæттæг. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и . *Метафора*

Саулохты Мухтар. "Хæстон цуаны". Уацмысы мидис. Худæджы цау æфсæддоны цардæй. Салдаты фæндиæгтæ æмæ йе сгуыхт. Уацмысы хъуыды — æхсарæн кад кæнын.

Булкъаты Михал. "Нæмыгдзæф фæндыр". Уацауы мидис. Хъæууон цард æмæ хæсты нывтæ. Уацмысы архайджыты хъысмæт. Бечыры лæгдзинад. Патриотизмы мотивтæ.

Темыраты Дауыт. "Тæрхон". Пьесæйы мидис. Йæ конфликт. Ногдзауты патриотизм хæсты заман.

Баситы Михал. "Инæлар Плиты Иссæ". Иссæйы сгуыхтытæ, йæ хъæбатырдзинад, йæ хæстон курдиат.

Асаты Реуаз. "Томайты Мæхæмæт". Легендæйы мидис, тох æлдæртты ныхмæ.

Бестауты Гиуаерги. "Саби ма фенæд хæст", "Изæр Дзаугомы".

Хæст — фыдæвзарæн æмæ цардхалæн. Сабитæ — царды фидæн. Адæмы хæс — сабырдзинад хъахъхъæнын.

Дзаугом — Ирыстоны рæсугъд кæмттæй иу.

Хъодзаты Аехсар. "Куыст". Куысты ахадындынад адæймаджы царды.

Гуыцмæзты Алеш. "Бæхы уаргъ æмæ чысыл лæппу". Радзырды мидис. **Мураты мидхъуыдытæ, йæ бæллицтæ.**

Хуыгаты Сергей. "Зокъотæ". Аердзы диссæгтæ.

Кокайты Тотрадз. "Зиу", "Хæдзары хицау æмæ хуыснæг". Ирон зиу. Лирикон хъайтар-зиуон. Йæ арæхст.

Джыккайты Шамил. "Авдæны зарæг нæзы талайæн", "Фембæлд". Авдæны зарæджы æууæлтæ. Зымæгон аердзы нывтæ. Уацмысы мидис — аердзыл аудын. Зонд æмæ рæстдзинады уæлахиз.

ÆНДÆР АДÆМТЫ ЛИТЕРАТУРÆ

Мориц Гартман. "Урс кæрдæн". Балладæйы мидис. Венгрияг адæмы тох сæ бæстæйы хæдбарады. Йæ уавæр ахæстоны. Мады "уæздан сайд", йæ нысан. Мады фæлгонц. Патриотизмы мотив балладæйы.

В. В. Вересаев. "Стъалы", "Скæсæйнаг аргъау". Уацмысы мидис. Адæмы уавæр талынды. Стъалытæм тырнындынад. Рухсы знæгтæ, сæ тарсты аххосæгтæ, сæ фыдвæндтæ. Аргъауы хъуыды: рухсмæ бæллын, рухс кæнын.

*5-æм къласы Кусæн программæйы нысантæ æмæ хæстæ баххæст кæнынæн ахуырты рæстæг пайдагонд
цæудзæн ахæм ахуырадон фæрæзтæй :*

Ахуыргæнæн чингуытæ:

Ирон литературæ. Хрестомати. 5-æм кълас. Гæздæрты А. – Дзæуджыхъæу: «Ир», 2013 – 311 ф.

Ахуыргæнæн усæлæмхасæн æрмæг скъоладзаутæн:

Бесолты Е.Б. Ирон æвзаджы антонимты дзырдут. – Дзæуджыхъæу: «Ир», 1991 – 160 ф.

Асаты Н., Безаты Ф. Литературæзонынады терминтæ. - Дзæуджыхъæу: «Орион», 2012 – 90 ф.

Методикон æрмæг ахуыргæнæгæн:

Тлаттаты Анна. Ирон литературæ ахуыр кæныны методикæ 5-8 кълæсты. – Дзæуджыхъæу: «Ир», 1991 – 150 с.

Айларты Зарæ. Методикон амындтытæ ирон литературæйы хрестоматийы чиныгмæ. 5 кълас. – Дзæуджыхъæу: «Сем», 2012 - 2012 ф.

ТЕМАТИКОН ПЪЛАН ИРОН ЛИТЕРАТУРÆЙÆ 5-ÆМ КЪЛАСÆН.

Урок	Сак.	Урочы темæ	Ахуыры мидис	Урочы хуыз, тип	Домаента скъоладзауты зоньндзинадтæ æмæ арæхстдзинадтæм	Зоньндзинадтæ бæрæг кæныны фæрæзтæ	Электрон ресурстæ	Ныгмæт
1	1	Разныхас	Чиный адæймаджы царды. Аив литература куыд ахуыры предмет	Урок-беседæ	Зоньн: аивадон æмæ ахуырадон чиньджы хицæндзинадтæ. Арæхсын: чиньджы ахадьндзинадæн аргъ кæнын.	викторинæ	презентаци	
2,3	2	Ирон адæмон дзургæ сфæлдыстад Аргъау «Фаззæттæ»	Адæмон сфæлдыстады сæйраг хуызтæ.	Кæсыны урок. Беседæ	Зоньн: ирон адæмон кадæггæнджыты нæмттæ; аргъæутты хуызтæ, сæ хицæндзинадтæ. аргъауы текст, адæймаджы	Кæсын æмæ фæрстытæн дзуапп дæттын	презентаци	

					<p>хуыздæр миниуджытæ: лæгдзинад, хæлардзинад, цæрæгойтыл аудын, адæмæн хорздзинад кæнын; текст хи ныхæстæй дзурын.</p> <p>Æмбарын: «Царды фæндаг ссарын зын у, сæфты фæндаг ссарын æнцон у» (аргъаумæ гæсгæ)</p> <p>Арæхсын аргъауы фæлгонцтæн характеристикæ дæттын, аргъаумæ нывтæ кæнын.</p>			
4	1	«Раст лæг æмæ зылын лæг»	«Раст лæг йæ рæстдзинадæн сæфынæй нæ тæрсы», «Раст æмæ зылынаен иу фæндаг нæй», цардыуаджы	Кæсыны урок. Беседа	Зонын аргъауы текст, адæймаджы æвæрццæг æмæ æппæрццæг миниуджытæ; æвæрццæг миниуджытæ	Аив каст, тест	http://allingvo.ru/	

			аргъау		фæзмын Арæхсын аргъауы фæлгонцтæн характеристика дæттын, аргъаумæ нывтæ кæнын			
5	1	Нарты кадджытæ (афæлгæст)	Нарты кадджыты равзæрд, сæ иртасджытæ, сæйраг геройтæ æмæ циклтæ	Урок- балц ивгъуыдмæ	Зонын: Нарты кадджытæ-ирон адæмы стырдар хæзна кæй сты, уый, дзырд «нарт»- ы этимологи, кадджыты иртасджыты Арæхсын кадджыты сюжеттæм нывтæ кæнын	Фольклоры хуызтæ. Аив каст скъуыддзæгтæ	muzofon.com >search/Нарт ы кадджыта	
6	1	«Батрадз æмæ Хъулонзачъ е уæйыг»	Дзырдуатон куыст. Аив каст Кадæгмæ аудио фыстæй байхъусын, кадæджы мидисыл æрныхас кæнын, Тугъанты М. ныв	Кæсыны урок. Беседа	Зонын: таурæггы текст аив кæсын, Арæхсын: мидис текстмæ хæстæг хи ныхæстæй дзурын,кадæджы сюжетмæ нывтæ кæнын,	«Æхсар æмæ Æхсæртæгы райгуырды».	muzofon.com >search/Нарт ыкадджыта http://fandag.ru/	

			равзарын		фæлгонцтæн характеристика дæттын			
7,8	2	«Батрадз æмæ Тыхы фырт Мукара»	Дзырдуатон куыст. Аив каст. Кадагмæ аудио фыстæй байхъусын, кададжы мидисыл æрныхас кæнын, Тугъанты М. ныв равзарын	Кæсыны урок. Беседа	Зонын: таурæгъы текст аив кæсын, Арæхсын: мидис текстмæ хæстæг хи ныхæстæй дзурын, кададжы сюжетмæ нывтæ кæнын, фæлгонцтæн характеристика дæттын	Хи ныхæстæй дзурын,	http://fandag.ru/	
9	1	Таурæгътæ. Чермены таурæгътæ	Таурæгъы аив каст, дзырдуатон-фразеологион куыст, Ирыстоны XVIII æнусы мыггагон кæмттæ, Санаты Уарийы чиныг «Чермен», киноывæй скъуыддзаг, Тугъанты Махарбеджы	балц ивгъуыдмæ	Зонын: цы у таурæгъ, сæ хуызтæ(мифон, дзуæрттæ æмæ кувæндæтты, историон æмæ æнд.); мидис текстмæ хæстæг хи ныхæстæй дзурын, Тлаттаты Чермен-рæстдзинад æмæ сæрибарыл тохгæнæг,	Хи ныхæстæй дзурын	http://allingvo.ru/	

			иллюстрацитæ		Черменæн характеристика дæттын. Арæхсын: кадæджы сюжетмæ нывтæ кæнын			
10	1	Æмбисæндтæ, Уыци-уыцитæ	Æмбисæндтæ æмæ уыци-уыциты нысаниуæг царды, сæ ахадындзинад. Иудзинадтæ ирон æмæ уырыссаг æмбисæндты æхсæн.	Урок- лавар Семæй	Зонын æмбисонд æмæ уыци-уыциты æмбарынад, сæ мидис, сæ ахадындзинад Æмбарын æмбисæндтæ æмæ уыци-уыциты æвзаг Арæхсын сæ царды пайда кæнын	Дзургæ сочинени æмбисондмæ гæсгæ, уыци- уыцитæй арæзт æмдзæвгæтæ аивкæсын.	http://allingvo.ru/	
11	1	Фысгæ ныхасы рæзт	Фысгæ сочинени æмбисондмæ гæсгæ	Фысгæ ныхасы рæзтыл кусыны урок				
12,1		Хетæгкаты	Литературон	Ног	Зонын: Аргъауы	Литературон	презентаци	

3	2	Къоста. Адæймаджы зонд æмæ дзырдарæхст аргъау «Лæскъдзæ рæн»-ы	аргъау. Уырыссаг æмæ фæсарæйнаг фысджыты аргъæуттæ. Дзырдуатон-фразеологион куыст, рольтæм гæсгæ каст, фыййауы фæлгонц, аргъауы арæзт æмæ йæ хицæндзинæдтæ	зонындзинæдтæ райсыны урок	мидис. Лæскъдзæрæджы удхайраг цард. Фыдзæрдæ уайыджы æууæлтæ. Лæг æмæ уайыджы быцæу. Адæймаджы зонд æмæ дзырдарæхст, йæ уæлахиз. Сурает æмæ удыхъæды хæстæгдзинад Арæхсын: сюжетмæ нывтæ кæнын	аргъау Гиперболаæ		
14,1 5	2	Хæрзгæнæг хорз ары, æвзæргæнæг æфхæрд æййафы Нигеры «Дыууæ зæрватыччы æмæ дыууæ	Беседаæ «Куыд æххуыс кæнæм мæргътæн». Зæрватыкк ирон мифологийы. Дзырдуатон-фразеологион куыст. Аръауы аив каст. Дыууæ	Урок беседаæ	Зонын: Аргъауы мидис. Дыууæ адæймаджы хицæн ахаст цæрагойтæм æмæ цардмæ. Уацмысы сæйраг хъуыды: хæрзгæнæг хорз ары, æвзæргæнæг	Литературон аргъау. Фыссæджы царды тыххæй радзырд. Литературон аргъау хи ныхæстæй дзурын		

		сыхаджы аргъау»-мæ гæсгæ	сыхаджы æмæ дыууæ зæрватыччы фæлгонцтæ		æфхæрд æййафы. Æмбарын: Æвзæрдзинад никæмæн тайы. Арæхсын: аргъауы сюжетмæ нывтæ кæнын	Пейзаж		
16-19	2	Хетæгкаты Къоста. Æмдзæвгæ «А-лол-лай»	Къостайы цард æмæ сфæлдыстад, йæ сабибонтæ, ахуыры азтæ. Къоста- адæмы уарзон хъæбул. Авдæны зарджыты нысаниуæг. Дзырдуатон-фразеологион куыст, аив каст.	Урок- балц ивгъуыдмæ	Зонын: Æмдзæвгæ «А-лол-лай» наизусть. Æмбарын: Мады фæндиæгтæ æмæ фæдзæхстытæ. Райгуырæн бæстæ уарзын — æмдзæвгæты сæйраг хъуыды. Арæхсын авдæны зарджытæ кæнын	Авдæны зарæджы миниуджытæ Ирон фольклорон зарджытæ авдæны тыххæй. Наизусть	http://hetagurov.ru http://allingvo.ru/	

	1	«Мæгуыры зарæг».	Дзырдуатон-фразеологион куыст, æмдзæвгæйы аив каст æмæ мидис æвзарын. Предметты 'хсæн бастдзинад	Кæсыны урок. Беседаæ	Зонын: æмдзæвгæ наизусть, хæххон адамы царды нывтæ.	Цы у æмдзæвгæ Наизусть	muztune.com	
	1	«Бирæгъ æмæ хърихъупп»	Басняйы æмбарынад. Дзырдуатон-фразеологион куыст, æмдзæвгæйы аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы.	Урок беседаæ	Зонын: басня наизусть, фыдзæрдæ хорзæн аргъ кæнын нæ зоны.	Басня. Диалог Рольтæм гæсгæ кæсын.	elhot2.osedu.ru	
20	1	Гæдиаты Секъа «Мæ бæлас»	Секъайы цард æмæ сфæлдыстад цыбырæй. Дзырдуатон-фразеологион куыст, æмдзæвгæйы аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы.	Кæсыны урок. Беседаæ	Зонын: Аив кæсын æмдз. Æмдзæвгæйы æвзаг. Поэт-патриоты сагъæс йæ адæм æмæ йæ бæстæйыл.			

		«Къоста»	æмдзæвгæйы аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы	Кæсыны урок. Беседаæ	Зонын: Аив кæсын æмдз. Къостайы сфæлдыстадон æмæ æхсæнадон сгуыхт; аргъ ын кæнын			
21,2 2	2	Тугъанты Батырбег «Фыййау Баде»	Цыбыр беседаæ. Дзырдуатон-фразеологион куыст. Радзырды сæйраг архайæгимæ зонгæ кæнын. Радзырд аив кæсын æмæ йын йæ мидис æвзарын.	Кæсыны урок. Беседаæ	Зонын: Уацмысы мидис æвзарын, фæрстытæн дзуапп дæттын, хи ныхæстæй дзурын; Æмбарын: Сывæллоны тырнындзинад ахуырмæ, рæсугъд æмæ рухс цардмæ. Ахуыр кæнын уарзын	Хи ныхæстæй дзурын Пейзаж.		
23	1	Коцойты Арсен. «Гигойы куадзæн»	Цыбыр беседаæ. Дзырдуатон-фразеологион куыст. Радзырды сæйраг архайджитимæ зонгæ кæнын. Радзырд аив кæсын æмæ йын йæ мидис	Урок- балц ивгъуыдмæ	Зонын: Уацмысы мидис æвзарын, фæрстытæн дзуапп дæттын, хи ныхæстæй дзурын; сатирæ æмæ юмор, радзырды аивадон мадзæлттæ.	Цæсгæмттæм гæсгæ кæсын		

			æвзарын.		Сауджынаен хар- кæ дæттын			
24	1	Илас Æрнигон. «Гъæйтт, цы фестут!»	Илас Æрнигоны цард æмæ сфæлдыстад цыбырæй. Дзырдуатон- фразеологион куыст, æмдзæвгæйы аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы.	Кæсыны урок. Беседæ	Зонын: Аив кæсын æмдз. Æмдзæвгæйы æвзаг. Поэт- патриоты сагъæс йæ адæм æмæ йæ бæстæйыл. Арæхсын Райгуырæн бæстæ уарзын, йæ ном ын каджынаей дарын. Æнгом адæмыл кæй ничи уæлахиз кæны, уый бамбарын	Æмдз-гæ аив кæсын Æрнигон «Арфæ».		

25,2 6	27	2	Барахъты Гино. «Зæлим- хан»	Цыбыр беседа. Дзырдуатон- фразеологион куыст. Радзырды сæйраг архайджытимæ зонгæ кæнын. Радзырд аив кæсын æмæ йын йæ мидис æвзарын.	Кæсыны урок. Беседа	Зонын: Уацмыс аив кæсын, фæрстытæн дзуапп дæттын, хи ныхæстæй дзурын; æппæлын - фыдбылызы хос. Цæрагойты тыххæй æмбисæндтæ зонын. Æмбарын темæ, идейæ; радзырды хъуыды - фосыл ауæрдын.	Мидис дзурын.		
		1	«Магуыр- тæ»	Цыбыр беседа. Дзырдуатон- фразеологион куыст. Радзырды сæйраг архайджытимæ зонгæ кæнын. Радзырд аив кæсын æмæ йын йæ мидис æвзарын.	Кæсыны урок. Беседа	Цардæн аргъ кæнын	Пълан аразын.		

28	1	Фысгæ ныхасы рæзт	Барахъты Гинойы радзырд «Зæлимхан» - ма пълан аразын, фæрстытæн дзуапп раттын.	Фысгæ ныхасы рæзтыл кусыны урок	Пълан аразын.	Пълан аразын.		
29,3 0	2	Дзесты Куыдзæг Хохаг лæппуйы тырнындзи над ахуырмæ «Æрдхæрæн ы лæвар»-ы	Цыбыр беседа Дзесты Куыдзæджы цард æмæ сфæлдыстадæй. Дзырдуатон- фразеологион куыст. Радзырды сæйраг архайджытимæ зонгæ кæнын. Радзырд аив кæсын æмæ йын йæ мидис æвзарын. Гæбилы сурæт. Радзырды аивадон мадзæлттæ.	Кæсыны урок. Беседа	Уацмысы æвзаг. Гæбилы удыхъæд, йæ фæзминаг миниуджытæ	Пълан аразын.		
31, 32	2	Мамсы раты Дæбе «Хъæндил»	Цыбыр беседа Дæбейы цард æмæ сфæлдыстадæй. Дзырдуатон- фразеологион	Кæсыны урок. Беседа	Буцхаст магуса сæфтдзаг куыд кæны, уый бамбарын	Хъæндилы хар-кæ Пълан аразын. Эпитет Литер-он хъайтар æмæ		

			<p>куыст. Радзырды сәйраг архайәгимә зонгә кәнын. Радзырд аив кәсын әмә йын йә мидис әвзарын. Хъәнди́лы сурәт. Радзырды аивадон мадзәлтгә. Радзырды анализ</p>			сюжет.		
33, 34	2	Бесаты Тазе. «Гетә»	<p>Беседа радзырды әвдыст историон цаутыл. Дзырдуатон-фразеологион куыст. Радзырды аив каст. Радзырды архайджыты характеристика. Радзырды аивадон мадзәлтгә. Радзырды анализ</p>	<p>Кәсыны урок. Беседа</p>		Диалог, монолог. Нывмә гәсгә радзырд.		
35	1	Кочысаты Мухарбег «Фыдыбәстә»	<p>Беседа «Фыдыбәстәйы хәст әмә йә фәстиуджытә». Хъодзаты Ахсары</p>	<p>Ног зонындзинә дгә раттыны</p>	<p>Поэты ахаст фыды уәзәгмә. Фыдыбәстә — әппәтәй зынаргдәр. Фыдыбәстә</p>	Наизусть	презентаци	

			арæзт чиныг «Хорзæй баззай, Ир»-ыл афæлгæст. Кочысаты М. цард æмæ сфæлдыстад цыбырæй. Дзырдуатон- фразеологион куыст, æмдзæвгæйы аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы.	урок	хъахъхъæнын.			
36	1	Баситы Дзамболат. «Адæмы маст»	Баситы Дзамболаты цард æмæ сфæлдыстад цыбырæй. Дзырдуатон- фразеологион куыст, æмдзæвгæйы аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы.	Ног зонындинæ дтæ раттыны урок	Поэты ахаст фыды уæзæгмæ. Фыдыбæ стæ — æппæтæй зынаргъдæр.	Аив каст кæнын	презентаци	
37	1	Елехъоты Мурат. «Фы стæг хæсты	Елехъоты Мураты цард æмæ сфæлдыстад	Ног зонындинæ дтæ	Поэты ахаст фыды уæзæгмæ. Фыдыбæ стæ — æппæтæй	Наизусть	презентаци	

		быдырæ»	цыбырæй. Дзырдуатон- фразеологион куыст, æмдзæвгæйы аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы.	раттыны урок	зынаргъдæр.			
38	1	Темыраты Дауыт. «Тæрхон»	Беседа радзырды æвдыст историон цаутыл. Дзырдуатон- фразеологион куыст. Пьесæйы аив каст, архайджыты характеристикаæ, аивадон мадзæлттæ. Пьесæйы анализ	Кæсыны урок. Беседаæ	Зонын ногдзауты патриотизм хæсты заман æмæ сын аргъ кæнын	Пьесæ рольтæм гæсгæ кæсын..		
39	1	Саулохты Мухтар. «Хæстон цуаны»	«Хæстон цуаны». Дзырдуатон- фразеологион куыст, æмдзæвгæйы аив каст, мидис æвзарын	Кæсыны урок.	æхсарæн кад кæнын	Хæстоны фæлгонц. Хæст он поэзи. Абарст. Эпитет		

			фæрстыты руаджы. Хæстоны характеристикаæ, æмдзæвгæйы аивадон мадзæлттæ					
40,4 1	2	Булкбаты Михал «Нæмыг- дзæф фæндыр»	Беседаæ радзырды æвдыст историон цаутыл. Дзырдуатон- фразеологион куыст. Радзырды аив каст хæйттæм гæсгæ. Бечыры фæлгонц. Радзырды æвзаджы хицæндзинæдтæ	Кæсыны урок.	Уацмысы архайджыты хъысмæт. Бечыры лæгдзинад. Патриот уæвын	Хи ныхæстæй дзурын. Пълан аразын. Радзырд. Уацау.		
42	1	Баситы Михал. «Инæлар Плиты Иссæ»	Баситы Михалы цард æмæ сфæлдыстад цыбырæй. Беседаæ «Чи уыдис Плиты Иссæ». Дзырдуатон -фразеологион куыст, Радзырды аив каст, мидис	Урок портрет	Иссæйы сгуйхтытæ, йæ хъæбатырдзинад, йæ хæстон курдиат Ирыстон æмæ Уæрæсейæн кад кæнын	Хи ныхæстæй дзурын. Пълан аразын	tracksmp3.ru» artist	

			æвзарын фæрстыты руаджы.					
43	1	Плиты Грис «Мила»	Грисы цард æмæ сфæлдыстад цыбырæй. Дзырдуатон-фразеологион куыст, æмдзæвгæйы аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы. Æмдзæвгæйы цыбыр поэтикон анализ	Тексы анализ	Æфсæддон адамы фыдабæттæ, сабыр цардæн аргъ кæнын	Фæрстытæн дзуапп дæттын	презентаци	
44	1	Асаты Реуаз. «Томайты Мæхæмæт»	«Томайты Мæхæмæт»-ы историон бындур. Дзырдуатон-фразеологион куыст, легендæйы аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы. цыбыр поэтикон анализ. Мæхæмæты	Урок портрет	Мæхæмæты фæлгонц. Хъæбатыр уæвын	Таурæгъ. Легендæ таурæгъ «Томайты хæст»		

			характеристика					
45	1	Бестауты Гиуæрги «Саби ма фенæд хæст». «Изæр Дзаугомы»	Бестауты Гиуæргийы цард æмæ сфæлдыстад цыбырæй. Дзырдуатон- фразеологион куыст, æмдзæвгæты аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы. Æмдзæвгæйы цыбыр поэтикон анализ	Тексы анализ	Хæст — фыдæвзарæн æмæ цардхалæн. Адæмы хæс — сабырдзинад хъахъхъæнын Пейзаж.	Наизусть		
46	1	Фысгæ ныхасы рæзт	Изложени «Нæмыгдзæф фæндыр»- æй. (скъуыддзаг)	Фысгæ ныхасы рæзтыл кусыны урок	Æмбарын авторы позици, хи цæстæнгас æвдисын	Пълан аразын		
47	1	Хъодзаты Æхсар «Куыст»	Беседæ «Æнæ кусгæйæ цард нæй» Хъодзаты Æхсары цард æмæ	Тексы анализ	Зонын :куысты ахадындзинад адæймаджы царды, куыст уарзын	Дзургæ сочинени æмбисондмæ гæсгæ.	презентаци	

			сфæлдыстад цыбырæй. Дзырдуатон- фразеологион куыст, æмдзæвгæйы аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы. Æмдзæвгæйы цыбыр поэтикон анализ					
48	1	Кокайты Тотрадз «Зиу», «Хæдзары хицау æмæ хуыснаг»	Тотрадзы цард æмæ сфæлдыстад цыбырæй. Дзырдуатон- фразеологион куыст, æмдзæвгæты аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы. Æмдзæвгæты цыбыр поэтикон анализ	Кæсыны урок. Беседа	Зиуы ахадындзинад, адæмæн æххуыс кæнын – кады хъуыддаг. Даваджы цард цыбыр кæй у, уый бамбарын	Уацмысты аив каст		

49, 50	2	Джыккайты Шамиль «Авдæны зарæг назы талайæн»	Джыккайты Шамилы цард æмæ сфæлдыстад цыбырæй. Дзырдуатон-фразеологион куыст, æмдзæвгæты аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы. Æмдзæвгæты цыбыр поэतिकон анализ	Урок портрет	Æрдзæн аргъ кæнын æмæ йæ хъахъхъæнын	Авдæны зарджытæ		
-----------	---	--	---	--------------	--------------------------------------	-----------------	--	--

		«Фембæлд»	Беседæ Иры рагисторийæ. Дзырдуатон-фразеологион куыст, æмдзæвгæйы аив каст, мидис æвзарын фæрстыты руаджы. Æмдзæвгæйы цыбыр поэतिकон анализ	Кæсыны урок. Беседæ	Фæсномыг хъуыды æмбарын			
51	1	Фæлхат	Викторинаæ рацыд æрмæгæй.			тест		

Фæсурокты каст

1	2	«Сарты фырт»	Аргъауы патриотон характер, фæлгонцты системæ, дзырдуатон куыст	Кæсыны урок. Беседа	Зонын аргъауы текст, адаймаджы æварццæг æмæ æппæрццæг миниуджытæ æвзарын; арæхсын æварццæг миниуджытæ фæзмынын	Аргъаумæ пълан аразын, Дзургæ сочинени аргъаумæ		
2	1	Фæсурокты кæсын	Грекъаг мифтæ. Гераклы дыууадæс сгуйхты.	Урок- балц ивгъуыдмæ		Хи ныхæстæй дзурын		

3,4	2	<p>Адæмы амондыл тох Дарчиты Дауыты аргъау «Гæмæт»-ы</p>	<p>Ахуыргæнæджы разныхас Дарчиты Дауыты цард æмæ сфæлдыстады тыххæй. Дзырдуатон-фразеологион куыст. Аргъауы аив каст æмæ анализ. Гæмæты æрфыст. Гæмæты мад æмæ Зæлинайы фæлгонцтæ</p>	<p>Кæсыны урок. Беседа</p>	<p>Зонын: Хъайтары сгуыхтытæ, йæ тох адæмы амондыл Æмбарын: Знагмæ хъæддых куы нæ фæлаууай, уæд дын фыдбылызтæ сараздзæн Арæхсын: аргъауы сюжетмæ нывтæ кæнын</p>	<p>Гæмæты балцы нысан</p>		
5,6	2	<p>Г.-Х. Андерсен. Булаемæргъ</p>	<p>Ахуыргæнæджы разныхас Г.-Х. Андерсены цард æмæ сфæлдыстады</p>	<p>Кæсыны урок. Беседа</p>	<p>Зонын: Сæрибар-удгоймаджы бæллиц. Аргъауы хъуыды - æцæг</p>	<p>Хи ныхæстæй дзурын Уацмысы</p>	<p>http://allingv o.ru/</p>	

			<p>тыххæй.</p> <p>Дзырдунтон-фразеологион куыст. Аргъауы аив каст æмæ анализ. Аргъаумæ аудиофыстæй байхъусын</p>		<p>аивадæн аргъ кæнын.</p>	<p>æвзаг зоннын</p>		
7			<p>А.С. Пушкин.</p> <p>«Паддзах Салтаны аргъау».</p> <p>М.Ю. Лермонтов.</p> <p>«Ашик-Кериб».</p>			<p>Хи ныхæстæй дзурын</p>		
8	1	Цæголты Георги	<p>Сидзæр лæппуйы хъысмæт «Бецал» - ы.</p>	<p>Кæсыны урок.</p> <p>Беседа</p>	<p>Æрдз æмæ адæймаджы бастдзинад.</p>	<p>Тема, идейæ</p>		
9	1	Датиты	<p>«Ахæстоны».</p>	<p>Кæсыны</p>	<p>Фæлгонц.</p>	<p>Радзырды</p>	<p>Ног завет.</p>	

		Ислам.		урок. Беседа	Уацмысы æвзаг.Ахæсты фæлгонц.	мидис, архайды рæстæг. Сæрибары л тохгæнæг лæппуйы хъысмæт.		
10, 11	2		Бæдоаты Хъазыбег «Арсæмæг»	Кæсыны урок. Беседа		Хибарæй кæсын æрмæг.		
12	1	Нигер (Дзанайты Иван	Сæрибары темæ æмдз.«Æз цагъайраг нæ дæн»-ы.	Урок- балц ивгъуыдмæ	Сæрибар — адæймаджы намыс æмæ амонд	Аив кæсын Абарст.		
13	1	Фæсурокты каст.	Плиты Грисы хæстон лирика.	Урок портрет	Хæст — фыдæвзарæн æмæ цардхалæн. Адæмы		презентаци	

					хæс — сабырдзинад хъахъхъæнын			
14, 15, 16	3	Гуыцмæзты Алеш	«Бæхы уаргъ æмæ чысыл лæппу». Тексты аивадон мидис.	Кæсыны урок. Беседа	Мидис дзурын. Мураты хар-кæ.			
			Мураты фыдабæттæ йæ бæллицты фæндагыл	Кæсыны урок. Беседа				
			Лæппуйы сæрæндзинад æмæ ныфс	Кæсыны урок. Беседа	Мураты удыхъæды æвæрццаг миниуджытæ фæзмын	тест		
17	1	Хуыгаты Сергей	«Зокъотæ».	Кæсыны урок.	Æрдзы диссæгтæн аргъ кæнын	Лирикон герой		

				Беседа				
--	--	--	--	--------	--	--	--	--